המוצא תפילין פרק עשירי עירובין קד.

מסורת הש"ס

א) [סוף מסכת מדותם], ב) [מולין פב:], ג) כס"ל מ"ג, ד) פסחים סה: [מגיה יח. יומא מ. זבחים יד: כד: מנחות י.], ה) [שבת סג: וס"ק], ו) כנ"ל [מלמד. ז) [מו"ק י. ע"ש פירש"י], ח) הרי"ף והרא"ש גרסו רבא, ט) [תוספות שבת פ"ב ה"ו], י) [גי' הערוך מאדם וכן העתיק הרי"ש כמ"ו פ"ב דכלים ובתוס' לימת מן המחקן], כ) כנ"ל שהוא עושה, ל) עי' רש"י שבת פ: ד"ה מנריפי.

תורה אור השלם

1. הַכֹּל בִּכְתָב מִיַּד יְיָ עָלַי הִשְׂכִּיל כָּל מְלֶאכוֹת הַתַּבְנִית:
דברי הימים א כח יט
2. וְהִקְרַב הַכֹּהֲנִים יַרְתֵּךְ בַּמַּיִם וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל וְהַקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה הוּא אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ:
ויקרא א יג

הגהות הב"ח

(א) גמרא לישמעינן צלצול קטן אבל כל"ל ותיכת מילתא נמחק וכ"כ ל' רש"י בפרק כ' דזמחים דף יט דטולא מסכתא כאיסור שבת פירי ויעיקר משום שבות נקט לה הלכך ל"ג מלתא אלא ר"ג [והשתא חסר ולא נדע כוונתו]:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ומטיפין ובו' כלי הוא. עי' מתני' פ"ב מ"ו דכלים:

לעזי רש"י

טורי"ן. ציר. צינבי"ש. צלצלים פעמונים.

מוסף רש"י

לימא פליגא. דרבא אמרב יהודה, דאיתי ר' יוחנן פטיטא לן דפליג עליה ואפילו צלצול קטן מכשר דהא עלה קתמהדר ופליג, אלא דרבא לאיתמר לה בעלמא מי לימא פליג אחרב יהודה דגמרא דרבא אפילו צלצול קטן מכשר שלא במקום נגדים (זבחים יט:). ולרי יוחנן, דקאמר אפילו צלצול לא מיין, מאי אירע דנקטו תנא דתמני' גמי, לישמעינן צלצול לא הוי ייתור ולא שכן גמי (שם). דגמרי מסי. מרפא המכה ומפייס מיתר דאין שבות במקדש, דטולא מסכתא באיסור שבת פירי ויעיקר משום שבות נקט לה (שם). קא מוסיף אבנין. לגבייהו, ובהי כל אורך ורוחב ורום הכנין נמקר לדוד על פי נביאים, דכתיב בדברי הימים דקאמר ליה דוד לשלמה הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל כל מלאכת התבנית. עלי השכיל אותי לימד (חולין פב:). והקריב הכהן את הכל. נבי אברים כתיב והקרב הכהן את הכל. והכרעים ירתך במים והקריב הכהן את הכל והקטיר המזבחה (תענית יא:). זו הולכת אברים לבבש. דגבייהו כתיב אחי קרא והקרב והכרעים וגו' (פסחים סה:). ליתחל נופיה. יתחלל נופו (חולין יב:).

רבינו חננאל

בשלמא ליהודה בריה דר' חייא, היינו דקתני במתני' גמי מכלל דחתיכת בגד חוצצת, אלא לרבי יוחנן ניתני צילצול קטן וכיוצא בו. ופרקינן הא קא משמע לן דגמי מסי. פיסקא בחוקין מלח על גבי כבש בשביל שלא יחליקו. ודמינהי חצר שנתקלקלה בימי הגשמים מביא תבן ומרדה בה [1]), חבן אין מלח לא. ופרקינן אמאי לא בזיק תבן על גבי הכבש משום דתבן לא מבטיל ליה יכיון דלא מבטיל ליה מפני בכבש. ואמרינן האי מלח ליבי דמי, אי דמבטיל ליה אישתכח דסוסיף על בניין. ואי לא מבטיל ליה הוי חציצה. ופרקינן אין בחוקין המלח על הכבש, אלא בהולכת אברים לבבש דלאו עבודה היא, והא מתניתא והקריב הכהן את הכל המזבחה, זו הולכת אברים לבבש. ומדבריא כהונה ש"כ עבודה היא. ואוקימנא בהולכת צצים למערכה דלאו עבודה היא. דרש רבא חצר שנתקלקלה מביא תבן ומרדה. וכשהוא מסדה אינו מסדה לא בסל ולא בקופה (ולא) [אלא] בשולי קופה. מתני', ממלין מים מבור הגולה ומבור הגדול בגלגל

[1]) מדכתי רבינו מלי נראה דליג בגמ' כמקדש אין במדינה לא רק גרס תבן אין מלח נמ. כ) עי' נערוך ערך דייסי. ג) עי' כתוס' מס"כ כסס רבינו.

שלש על שלש חוצצות פחות משלש אין חוצצות והיינו דרבא אמר רב חסדא לימא פליגא דרב יהודה בריה דרבי חייא שאני צלצול קטן דחשיב ולרבי יוחנן אדאשמעינן גמי לישמעינן צלצול קטן (א) מילתא אגב אורחיה קמ"ל דגמי מסי: **מתני'** [א]בוזקין מלח על גבי כבש בשביל שלא יחליקו וממלאין [ב]מבור הגולה ומבור הגדול בגלגל בשבת ומבאר הקר ביום טוב: **גמ'** רמי ליה רב איקא מפשרוניא לרבא תנן בוזקין מלח על גבי הכבש בשביל שלא יחליקו במקדש אין במדינה לא ורמינהי חצר שנתקלקלה במימי גשמים מביא תבן ומרדה בה שאני תבן דלא מבטיל ליה א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי האי מלח ה"ד [ג]אי דמבטליה קא מוסיף אבנין [ד](וכתיב [1]הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל) ואי דלא קא מבטליה קא הויא חציצה בהולכת אברים לבבש דלאו עבודה היא ולא והא כתיב [2]והקריב הכהן את הכל והקטיר המזבחה [3]ואמר מר זו הולכת אברים לבבש אלא אימא [5]בהולכת עצים למערכה דלאו עבודה היא דרש רבא [6]חצר שנתקלקלה במימי גשמים מביא תבן ומרדה בה אמר ליה רב פפא לרבא והתניא [7]כשהוא מרדה אינו מרדה לא בסל ולא בקופה אלא בשולי קופה הדר אוקים רבא אמורא עליה ודרש [8]דברים שאמרתי לפניכם טעות הן בידי ברם כך אמרו משום רבי [9]אליעזר וכשהוא מרדה אינו מרדה לא בסל ולא בקופה אלא בשולי קופה: ממלאין מבור הגולה: עולא איקלע לבי רב מנשה אתא ההוא גברא טרף אבבא אמר מאן [10]האי ליתחל גופיה דקא מחיל ליה לשבתא א"ל [11]רבה [12]לא אסרו אלא קול של שיר איתיביה אביי [13]מעלין בדיופי ומטיפין [14]מיארק לחולה בשבת לחולה אין לבריא לא ה"ד לאו דנים וקא בעי דליתער ש"מ אולודי קלא אסיר לא דתיר וקא בעי דלינים דמשתמע כי קלא דזמזומי איתיביה [15]המשמר פירותיו מפני העופות ודלעיו מפני החיה משמר כדרכו בשבת ובלבד שלא יספק ולא יטפח ולא ירקד כדרך [16]שהן עושין בחול מאי טעמא לאו דקמוליד קלא וכל אולודי קלא אסיר אמר רב אחא בר יעקב גזירה שמא יטול צרור ואלא הא דאמר רב יהודה אמר רב [17]נשים המשחקות באגוזים אסור מאי טעמא לאו דקא מוליד קלא וכל אולודי קלא אסיר לא דלמא אתי לאשוויי גומות דאי לא תימא הכי הא דאמר רב יהודה נשים משחקות בתפוחים אסור התם מאי אולודי קלא איכא אלא דילמא אתי לאשוויי גומות תנן ממלאין מבור הגולה ומבור הגדול בגלגל בשבת במקדש אין במדינה לא מאי טעמא לאו משום דאולודי קלא ואסיר [18]לא גזירה שמא ימלא לגינתו ולחורבתו [19]אמימר שרא למימלא בגילגלא במחוזא אמר מאי טעמא גזרו רבנן שמא ימלא לגינתו ולחורבתו הכא לא גינה איכא ולא חורבה איכא כיון דקא חזא דקא

לישמעינן צלצול קטן. מי לצלול אסור במדינה פריך שפיר לישמעינן לצלול דבמקדש מותר ובמדינה אסור אבל נראה לר"י דלצלול שרי במדינה וקשיא דאם כן מאי פריך ומפרש ר"י דפריך הכי דליתני ממתניתין דהן שלקה באמצע כורך לו לצלול כין במקדש כין במדינה ואם להוציא דם כאן ובאן אסור: **דרש רבא חצר שנתקלקלה.** הלכתא דדמסיק דלא ירדה לא בסל ולא בקופה אלא בשולי קופה שנשתברה ונשאלו בה השוליים כדפירש בקונטרס אי נמי הופך הקופה ונותנה על שוליה דהיינו על ידי שינוי אבל ביד נראה לר"י דאסור:

הכי גרים בקונטרס **אלא הא** דאמר רב נשים המשחקות באגוזים כו' **לא** משום אשוויי גומות דאי לא תימא הכי כו' ותימה מרתי דרב למה לי ומיהו י"ל דאדאם מכלל מבדתה מיממר ר"ש גרס הכי אלא דאמר רב יהודה נשים המשחקות באגוזים כו' לא דמשתמע קלא כי זמזומי פירוש שזורק אחד ומקבל אחד בהשמעת קול דאסור והדר קאמר ואלא הא דאמר רב יהודה נשים המשחקות בתפוחים כו' ומשני לא משום אשוויי גומות והשתא מרי עניני איסור אשמעינן ומיהו אין למחות בנשים ומינוקות דמוטב שיהו שוגגין ואל יהו מזידין פר"ח דהלכתא כעולא דאפילו קול שאינו של שיר אסור אף על גב דשני רבה כל הני מיוחתא דאקשי ליה אשוויי לא אמרינן ולא אלפסן והר"ר יהודה בר בחיליי פסקו כרבה דרב אחא בר יעקב מתרץ אליביה וקאי אמימר נמי כוותיה דשרא למימלא בגילגולא בתמוזא: **גזרה** שמא ימלא לגינתו ולחורבתו. מפרש רבינו תם דדוקא בגלגלים גדולים שממלאין הרבה מים ביחד שייך למיגזר אבל שלנו קטנים הם ולא גזרינן:

יגא

שלש על שלש חוצצות פחות משלש אין חוצצות והיינו דרבא אמר רב חסדא לימא פליגא דרב יהודה בריה דרבי חייא שאני צלצול קטן דחשיב ולרבי יוחנן אדאשמעינן גמי לישמעינן צלצול קטן (א) מילתא אגב אורחיה קמ"ל דגמי מסי: **מתני'** [א]בוזקין מלח על גבי כבש בשביל שלא יחליקו וממלאין [ב]מבור הגולה ומבור הגדול בגלגל בשבת ומבאר הקר ביום טוב: **גמ'** רמי ליה רב איקא מפשרוניא לרבא תנן בוזקין מלח על גבי הכבש בשביל שלא יחליקו במקדש אין במדינה לא ורמינהי חצר שנתקלקלה במימי גשמים מביא תבן ומרדה בה אמר ליה רב פפא לרבא והתניא [7]כשהוא מרדה אינו מרדה לא בסל ולא בקופה אלא בשולי קופה הדר אוקים רבא אמורא עליה ודרש [8]דברים שאמרתי לפניכם טעות הן בידי ברם כך אמרו משום רבי [9]אליעזר וכשהוא מרדה אינו מרדה לא בסל ולא בקופה אלא בשולי קופה: ממלאין מבור הגולה: עולא איקלע לבי רב מנשה אתא ההוא גברא טרף אבבא אמר מאן [10]האי ליתחל גופיה דקא מחיל ליה לשבתא א"ל [11]רבה [12]לא אסרו אלא קול של שיר איתיביה אביי [13]מעלין בדיופי ומטיפין [14]מיארק לחולה בשבת לחולה אין לבריא לא ה"ד לאו דנים וקא בעי דליתער ש"מ אולודי קלא אסיר לא דתיר וקא בעי דלינים דמשתמע כי קלא דזמזומי איתיביה [15]המשמר פירותיו מפני העופות ודלעיו מפני החיה משמר כדרכו בשבת ובלבד שלא יספק ולא יטפח ולא ירקד כדרך [16]שהן עושין בחול מאי טעמא לאו דקמוליד קלא וכל אולודי קלא אסיר אמר רב אחא בר יעקב גזירה שמא יטול צרור ואלא הא דאמר רב יהודה אמר רב [17]נשים המשחקות באגוזים אסור מאי טעמא לאו דקא מוליד קלא וכל אולודי קלא אסיר לא דלמא אתי לאשוויי גומות דאי לא תימא הכי הא דאמר רב יהודה נשים משחקות בתפוחים אסור התם מאי אולודי קלא איכא אלא דילמא אתי לאשוויי גומות תנן ממלאין מבור הגולה ומבור הגדול בגלגל בשבת במקדש אין במדינה לא מאי טעמא לאו משום דאולודי קלא ואסיר [18]לא גזירה שמא ימלא לגינתו ולחורבתו [19]אמימר שרא למימלא בגילגלא במחוזא אמר מאי טעמא גזרו רבנן שמא ימלא לגינתו ולחורבתו הכא לא גינה איכא ולא חורבה איכא כיון דקא חזא דקא

תרו

מלח על שלש חוצצות. ומשום יתור בגדים: **לימא פליגא.** הא דרבא דאדכר יהודה בריה דרבי חייא דחשיב לצלול קטן יתור בגדים: **שאני לצלול דחשיב.** ומיכא למימר דמודה בה רבא אבל רבי יוחנן פליג עליה דהא עלה קאי ופליג: **ורבי יוחנן.** דאמר לצלול נמי שרי: **לישמעינן.** תנא דמתניתין לצלול קטן דלא מיין וכ"ש גמי: **דגמי מסי.** משום שבת אילטריך למתני גמי לאף על גב דמסי שרי במקדש: **מתני' בוזקין מלח.** מפורין ומכתתין על הכבש מפני שחלק הוא וכשהבשמים טופלין עליו הוא מחליק. בוזקין לשון מיתות כדאמר בפרק כ' דיומא (דף כב:) ממאי דהאי ריפקדם בבזק [ב"מ יא] מידי דמיזבזק הוא ועוד כמלאה הבזק [יחזקאל א] מפרש בחגיגה (יג:) כאור היולא בין המרכים שלורפין בהן אבר והם נקובים ודקוקים ולהב היולא בנקב יש בו כמלאה ירקרק או אדמדם: **וממלאין מבור הגדול בו'.** כך שמן ושמיכה בלשכת העזרה: **בגלגל.** טוי"ן בלע"ז. אבל במדינה לא בעמא מפרש בגמרא משום שמא ימלא לגינתו ולחורבתו: **ומבאר הקר בי"ט.** ולא בשבת ובגמרא (ע"ב) מפרש מאי ביהו: **גמ' מפשרוניא.** מקום: **ומרדה בה.** שוטח בה: **דלא מבטל ליה.** ולימא משום אשוויי גומות דמלאכה הוא בשבת דהוי כבנין דמידי דחזי למאכל בהמה או לעיטי העופות לא מבטיל ליה הכם אבל מלא משבדרם ברגל לא חזי ומשמתא מבטיל ליה ובמדינה אסור: **קא מוסיף אבנין.** ואפילו נחול אסור להוסיף על המזבח דכתיב הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל שהבנין נמסר לדוד על ידי הנביאים אלא להוסיף ואלא לגרוע. ואית דנקטי ליה משום שבת ולא היא דהא בכסוי הדם בשחיטת חולין (חולין פב:) לאחרי בחול הכי נמי פרכינן: **הא קא חזי מלינם.** כין דגליהם לכבש ומלינה כי האי גוונא פסולה דתנן בשחיטת קדשים (זבחים עו:) כל הזבחים שקבל דמן זר ואוכן ועבל יוצב ועומד על גבי כלי על גבי רגל בהמה וע"ג רגל חבירו פסול והתם ליף טעמא: **בהולכת אברים לבבש דלאו עבודה היא.** לעולם לא מבטל ליה אלא לאחר דריסה מולחין ממנו עורות קדשים ודקשיא לך הא הוי חציצה לא מקשה דהא דקתני בוזקין מלח בהולכת אברים לבבש קאמר דלאו עבודה דקא ס"ד השתא דכיון דכל הכפרה תליה בדם אם ע"ג דהקטר חלבים הוא עבודה הולכה דידהו מיהא לא חציצ: **והקריב אם הכל.** ריש דקרא והקרב והכרעים ירתך במים אלמא מאברים קמשמעי קרא ומדבעי כהונה שמע מינה עבודה היא: **ומרדה בה.** לדרום עליה: **לא בסל ולא בקופה.** כדרך חול: **שולי הקופה.** שנשתברה ונשאלו השוליים: **טרף אבבא.** הקיש על הדלת באגרופו והשמיע קול: **דקא מחיל שבת.** דקסבר כל אולודי קלא אסיר: **בקול של שיר.** הנשמע כעין שיר בנעימה ובנחת: **מעלין בדיופי.** מעלין יין מחצים לחצים ע"י שני קנים המתוכים באלכסון ומנים רשאין המשופעים זה בנגד זה ונותן אחד מן הקנים בחצים ומונך בפיו בראש הקנה הקרוב אחד מעט מן היין אלו ומסלק מפה והיין יולא כולו מאליו. דיופי שמי פיות [1]): **ומטיפין מיארק לחולה.** כלי הוא ופיו לר ושל מתכת הוא ומנוקב בתחתיתו נקבים נקבים דקין וממלא מים ושותה פיו העליון וכל זמן שפיו פתוח אין המים יולאין בנקבים טיף אחר טיף ונותן כלי מתכת וכופהו בחתיו יקולן נשמע לחולה: **וקא כעי לאסעורי.** ע"י קול זה ומתילאין להקילו בדיסים שמא יבנאת וכיון דלהקיץ הוא לא בנעימה ובנחת אם"ה לבריא לא: **זמזומי.** ליגב"ש: **לא יעפה.** ידיו על לבו: **יספוק.** כף אל כף: **ירקד.** ברגל להשמיע קול להבנעת העופות: **שמא יטול צרור.** וחזרוק לרה"ר להבריח העופות: **משחקות באגוזים.** לגלגלן דרך דף ומכות זו אם זו כדרך שמשחקות הנשים: **לאשוויי גומות.** להכין דרך בגלגל המגוז: **בתפוחים.** נמי כה"ג: **אולודי קלא.** שהגלגל משמיע קול: **גזרה שמא ימלא לגינתו.** מתוך שממלאין בו בלא טורח אחי להשקות בו בגינתו ומורכתו בשבת:

משום אולודי קלא, אלא גזירה שמא יטול צרור ויזרוק עליהן. ואלא הא דאמר רב יהודה משמיה דרב נשים משחקות באגוזים אסיר לאו דאולודי קלא אסיר. ופריק לא [2]) אלא משום דמשתמע קלא דאגוזים כי זמזומי. ואלא הא דאמר רב יהודה אמר שמואל נשים שמחקות בתפוחים אסיר, התם מאי אולודי קלא איכא. ופריק התם משום דילמא אתי לאשוויי גומות, וכיון שמשחקות ומושכות התפוחין בארץ גזירה שמא כשהן מושכות התפוחין אצלן יש נקב בקרקע ומתמלא. ת"ש ממלאין מים מבור הגולה ומבור הגדול בגלגל בשבת. במקדש אין במדינה לא. מאי טעמא לאו משום דאולודי קלא בשבת אסיר. ופריק לא גזירה שמא ימלא לגינתו ולחורבתו. ואע"ג דשני רבה כל הני תיובתא דמקשי עליה, אשינתי לא סמכינן ולא דחינן לשמועה דעלא. אמימר שרא למימלא בגילגלא במחוזא. אמר טעמא מאי אסרו במדינה שמא ימלא לגינתו ולחורבתו. הכא לא גינה ולא חורבה איכא, כיון דחזא דקא

עין משפט נר מצוה

סח א ב מיי' פ"ו מהל' תמידין ומוספין הלכה ג:
סט ג ד מיי' פכ"ח מהלכות שבת הל' ד סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שיג סעיף י:
ע ה מיי' פכ"ג שם הל"ד סמג שם טוש"ע א"ח סימן שלח סעי' ח:
עא ו [מיי' פכ"ד מהל' שבת הל' עז] טוש"ע שם סעיף ד:
עב ז מיי' פכ"ח מהל' שבת הלכה ג סמג שם טוש"ע שם סעי' ה:
עג ח ט מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף ו:

רב נימים גאון

בוזקין מלח. מפורין על הכבש שלמזבח. והחם בסמ' יומא אמרו ממאי דהאי בזק מידי דמיבדרי הוא.

רבינו חננאל (המשך)

הגולה והגלגל נותן עליו [ו]משם מסספין מים לכל העזרה. והגלגל הזה כשממלאין בו מוצא קול גדול. כדתנן מיריחו היו שומעין קול שעשה בן קטין מהבני לכיהר, וזה לא התירו אלא במקדש. לסיכן כשראה עולא לאותו האיש שהקיש והיכה הדלת בשבת והשמיע קול בהקשתו אמר ליתחיל גיפיה דההוא גברא דקא מחלל שבתא. וא"ל רבא לא אסרו השמעת קול עץ כי האי גוונא אלא למקיש ומשמיע קול של שיר בלבד. איתיביה אביי מעלין בדיופי ומטיפין מיארק לחולה בשבת. מ' להודיע שמותר לעלות יין מחבית בדיופי. ופר' דייפי. כגון מניקות שיש לה שני פיות ומכניס פיו האחד בחבית ושואב בכח ומעלה היין בכחו. ויש פה אחר למעלה מזה פתח הדייפי הנתון בפיו כמין דד. שהיין בהנעתו לדד מקלח ויוצא ומקבלו בכלי אחר. עד שמריח כל היין שבחבית. פי' מטיפין מי ארק, שמענו כי הוא כלי העשוי ולועא כמין כוז נקוב בקרקעיתון נקבין דקין דקין ופיו צר. ממלאין אותו מים ופותמין פיו. כל זמן שפיו פתוח אין המים שבתוכו שותתין מן הנקבים, שכח הדוח מונע את המים, וכשפותחין פיו ויכנס האויר דוחה את המשקה שבתוכו ומטיף טיפה אחר טיפה טיפות דקות, ונותנין תחתיו כלי נחושת כגון ספל וביוצא בו. וכשנופלת טיפה על הכלי משמעת את הקול לטיפה אחרי טיפה כמין קול משורר. ואמרינן מאי לאו להני מי אדק שהתירו חכמים לחולה, לאו בחולה הישן ומבקשין להקיש, ועושין לפניו זה הקול כדי שיקיץ. והנה לחולה בלבד התירו משום סכנה. אבל לבריא כי האי גוונא אסיר שמוליד קול בשבת. וקשיא לרבה דאמר לא אסרו אלא בקול של שיר בלבד. ופריק לא לעולם בחולה ניעור ורוצה שישן דמשתמע הללו טיפי דמטיפין מארק כי זמומי [1]). מיתיבי המשמר זרעים מפני העופות. שלא ירדו ומסיירום, מקשאין ומדלעין מפני החיות. הרי זה משמר כדרכו והולך, ובלבד שלא יספק ולא יטפח ולא (יזקר) ירקד כדרך שעושה בחול. אמאי קאסר לאו משום דאולודי קלא אסיר. ופריק רב אחא בר יעקב אליבא דרבה לא אסרו

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com